

11 (listopad 2020)
cena 10 Kč

Broumovské noviny

redakce@broumov-mesto.cz
www.broumov-mesto.cz

Na výlet za pískovci Broumovska

Letošní doba kovidová je náročná životní zkouška a omezuje nás všechny asi ve všech oblastech našich činností. Geopark Broumovsko není výjimkou. Také jsme museli rušit stále oblíbenější komentované geologické vycházky do přírody a přednášky o zajímavostech geoparku, které by zájemce alespoň na chvíli v myšlenkách odvedly od pesimistických denních zpráv k příjemnějším tématům o krásných nevhlednostech našeho kraje. Do přírody jsme se společně, a obvykle v dobré náladě, tedy v posledních týdnech nedostali. Ale proč se nevydat na malou virtuální exkurzi na stránkách Broumovských novin? Bude to pro všechny bezpečné a třeba neméně zajímavé.

Jaké jenom vybrat téma tohoto neobvyklého výletu? Napadá mě, že jsme si ještě nikdy celkově nepovídali o prvním z fenoménů, které Geopark Broumovsko zmiňuje ve svém mottu „pískovec a baroko“, a tedy o pískovci. Ten náš pískovec je totiž tak obyčejný, že se nad ním vlastně už ani nepozastavujeme. Je kolem nás všude. Potkáváme ho v přírodě jako nejroztodivněji tvarované skály skalních měst, hlubokých roklí a jejich labyrintů, jako obrovské balvany na svazích mnohých zdejších kopců nebo jako rovné skalní stěny spousta drobných starých kamenolomů, skrytých již většinou divokým hvozdem. Ve městech šlapeme po pískovcové dlažbě a schodech, vidíme kolem pískovcové zidky, podezdívky, části domů nebo celé budovy z precizně opracovaných pískovcových kvádrů, sochy, sloupy. A zde si začínáme všimnout, že každý ten pískovec je vlastně trochu jiný. Má jinou barvu, hrubost, tvrdost. Zjišťujeme, že není pískovec jako pískovec. Ale čím to? Je to jednoduché, když si vysvětlíme, co vlastně pískovec je a jak vzniká. Pískovce, které na Broumovsku potkáváme, jsou různě staré, ale základ vzniku mají stejný. Kdysi před miliony let do krajiny dnešního Broumovska s rozsáhlými jezery, lagunami a následně i mělkým teplým mořem přinášely tehdejší mohutné řeky obrovské množství písku. Celá krajina se pozvolna prohýbala a neustále naplavovaný jemnější či hrubší písčitého materiálu se v lagunách a meandrech říčních delt ukládal a vrstvil ve stovkách metrů usazenin. Vysokým tlakem navršeného materiálu a ve vodě rozpuštěnými minerály se původně syplý písek stmelil a vznikla pevná tvrdá hornina pískovec. Zmíněná rozdílnost pískovců, které po celém Broumovském výběžku nacházíme, je tedy způsobena různou velikostí, tvarem a minerálním složením stmelových písečných zrněk, složením tmelicího materiálu i rozdílným stářím.

Jelikož jsme se vydali na virtuální exkurzi, pojďme se tedy podívat na místa, kde si různé pískovce můžeme prohlédnout a osahat. Nejstarší pískovce v Geoparku Broumovsko potkáme při toulkách Jestřebími horami. Jsou více než 300 milionů let staré a tam, kde tvoří polohy v uhlonosných karbonských souvrstvích, bývají plně krásných otisků prvohorních rostlin. Najdeme je v místech starých uhelných dolů od Hronovska až po Žacléřsko. Některé vrstvy tvrdých načervenalých arkózových pískovců (obsahují kromě zrněk křemene také živce) a hrubých slepenců zde zase ukrývají kusy zkamenělých kmenů prvohorních stromů – araukarity. O pár milionů let (asi tak 40) mladší krásně hnědočervené pískovce z období permu najdeme na opačné straně Broumovska – v Broumovské kotlině u Meziměstí a Jetřichova. Ve

Z místního červeného pískovce je postavena většina objektů zámku Meziměstí

starém, dnes již zarostlém lomu u Alpské vísky se vytěžilo nemalé množství esteticky zajímavého stavebního kamene, který můžeme v okolí najít použitý pro stavbu zámku Meziměstí, vlakového nádraží v Meziměstí, kostelů ve Verněřovicích, Ruprechticích a Vižňově a množství dalších místních budov. Tento pískovec se hodil také na výrobu mnoha ozdobných architektonických prvků barokního kláštera Broumov. Z druhé strany na zdejším klášterním kostele sv. Vojtěcha najdeme i jeho nepříliš vhodné použití například na ozdobný vstupní stupeň hlavního vchodu. Široký schod z tohoto relativně měkkého pískovce je již notně prošlapán a místy se rozlupuje. Z nejmladšího druhohorního období – triasu pochází další výrazně odlišný pískovec, který v poměrně malé vrstvě vychází na povrch u paty Broumovských stěn. Tyto většinou výrazně růžově zbarvené, chaoticky zvrstvené a silně rozpadavé pískovce vznikly z naplavenin silně meandrujících říčních toků, ústících do jezerních pánví. V Křinčicích na Americe, u Březové, Bohdašína nebo v lomu pod Pasy se tento rychle zvětrávající pískovec těžil jako stavební písek. V jetřichovském písničku se těží dodnes. Krásnou ukázkou rozhraní mezi těmito světlými triasovými pískovci a překrývajícími je mladšími jemnozrnnými šedavě hnědými pískovci, vzniklými již v mořském prostředí, uvidíme na přírodní památce Mořská transgrese u Bohdašína. Tento kontakt je navíc zvýrazněn slabou vrstvou různě velkých oblázků – plážových štěrků a dokládá zdejší mořskou transgresi – tedy rychlé zaplavení oblastí dnešních severovýchodních Čech mělkým mořem. To se v rámci dlouhodobého globálního zvyšování hladiny oceánů událo před asi 100 miliony let, někdy v polovině posledního druhohorního období, zvaného křída. Během následujících asi 10 milionů let se v neustále se prohlubující „míse“ Vnitrosudetské

Kamenné hříby z pískovců Broumovských stěn

Karbonský pískovec s rostlinnými fosiliemi z Žacléřska

pánve nakupilo několik set metrů různorodého jemnozrnného materiálu, z něhož vznikly pískovce a horniny zvané prachovce a slínovce Polické křídové pánve. Ty nejstarší rezavě hnědé glaukonitické pískovce se svými vlastnostmi velmi hodily na výrobu mlýnských a velkých průmyslových brusných kamenů, a tak se z původně malé německé pohraniční obce Libná stala největší kamenická obec na Broumovsku se šesti pískovcovými lomy. Dnes je obec zaniklá. O něco mladší hrubozrnnější tvrdé arkózovité (s již zmíněným obsahem zrněk živců) pískovce se díky své mocnosti až 150 metrů po dalších deformacích a modelacích zdejší krajiny postaraly o vznik úžasného asymetrického hřebene (kuesty) Broumovských stěn se všemi svými roklemi a kamennými hříbly. Tento příjemně nažloutlý pískovec začali nazývat broumovským. Dnes se mu podle místa těžby říká božanovský a je jedním z nejkvalitnějších a nejvyužívanějších pískovců u nás. Nedávno z něj například zruční teplotičtí kameníci rekonstruovali ozdobné kamenné prvky gotické katedrály v Kolíně nad Rýnem. Z těch nejmladších usazenin křídového moře pak vznikly jemnozrnné bělavé křemenné pískovce Adršpašsko-teplických skal, Ostaše či Hejdy.

A jak vznikla naše věhlasná pískovcová skalní města? Původně jednolitá až 150 metrů mocná vrstva pískovce vlivem pohybů zemské kůry silně popraskala, po puklinách začala proudit srážková voda, která společně s mrazem způsobila povrchové zvětvování pískovce a vymývání drolicích se písčiny zrněk ze stále se rozšiřujících a prohlubujících puklin a škvír. Po statisících let působení vody, mrazu a větru z těchto puklin a škvír vznikly dnešní soutěsky a rokle a ze zbytků pevné pískovcové desky bizarně tvarované skalní věže.

A příště můžeme vyrazit zase za jinými zajímavostmi Národního geoparku Broumovsko.

Text a foto Stanislav Stařík

Světlé triasové a tmavé křídové pískovce na PP Mořská transgrese

Prohlášení k Webrovkafestu na Klučance 2020

Půlka listopadu patří od roku 2002 charitativnímu festivalu na podporu dětí z dětských domovů Webrovkafest na Klučance, jehož výtěžek je každoročně věnován na vánoční a jiné zážitkové pobyty dětí z dětských domovů a sociálně slabých rodin v Humanitárním středisku Klučanka v Dědově (Teplice n/M). Za tu dobu vynesl dětem více než 650 000 Kč. 19. ročník je plánován na 14. listopadu 2020 od 14:30 hodin. Od jara probíhají intenzivní přípravy, rozpočet se opět podařilo předem pokrýt díky

dotacím měst a obcí a štědrosti dárců z řad firem a jednotlivců. Připraven je také vynikající program, v čele s britskou kapelou Pat Fulgoni & Blues Experience, legendární kapelou Našrot nebo hráčem na didgeridoo a gong Ondřejem Smeykalem. S ČD je opět domluveno zastavování vlaků v zastávce Dědov během akce a autobusy na odvoz návštěvníků jsou v jednání. Plakáty a letáky jsou téměř připraveny k tisku. Jenomže....

I když je festival takřka připravený, zdá se, že veškerá práce organizátorů přijde vniveč. A to převážně díky chaotickému a marketingově-populistickému jednání vlády ČR, která v zájmu své předvolební kampaně dovedla tuto zemi na vrchol nakaženosti Covidem 19 v Evropě.

Jako členové spolku Trutnovská alternativní scéna, který nyní Webrovkafest pořádá, jsme počítali s tím, že budou platit určitá omezení a pracovali s různými scénáři, jak akci uskutečnit. Udělat ji na sezení by byla ta nejjednodušší z variant. Bohužel, opatření jsou daleko přísnější a tato varianta už není možná. Udělat Webrovkafest jako live-stream jsme po dlouhé úvaze zavrhlí z důvodu vysokých nákladů a nízké výtěžnosti. Nevěříme, že by na účet přišlo tolik peněz, kolik se každoročně na akci vybere. Varianta „Vzdor“ by znamenala uskutečnění festivalu navzdory všem zákazům a omezením tak, jak jsme všichni zvyklí. I tu jsme nakonec po důkladném zvážení opustili. Ne kvůli strachu z postihů vůči spolku či jeho členům, ale hlavně proto, že nechceme nikoho ohrozit na zdraví. Nejsme ti, kteří by situaci zlehčovali, a plně si uvědomujeme rizika, která nemoc Covid 19 obnáší, avšak některá vládní nařízení nám připadají na hlavu postavená.

Ve hře tak zůstávají dvě možnosti. První, kterou bychom si všichni ze srdce přáli, především kvůli návštěvníkům a fanouškům festivalu je ta, že denní nárůsty nakažených začnou prudce klesat a opatření budou postupně uvolňována, čímž by Webrovkafest 2020 mohl za určitých omezení proběhnout. Druhá, asi nejpravděpodobnější je, že po vrácení dotací městům a obcím a po dohodě se sponzory a dárci, peníze určené na rozpočet akce předáme Institutu zážitkové pedagogiky na krytí nákladů spojených s tradičním vánočním pobytem znevýhodněných dětí na Klučance a 19. ročník Webrovkafestu jako takový proběhne jen v našich myslích a srdcích. Vzhledem k podstatě akce nám to přijde za daných okolností jako nejsmysluplnější řešení, které alespoň částečně naplní naše poslání.

Děkujeme všem za podporu a těšíme se na setkání v lepších časech.

Členové spolku Trutnovská alternativní scéna